

eder gelou-
ocht het Be-
roek menige
het er nog
Christelijke
zijn rekening
ek doet wat
a moet bijna
school ver-
erden in ons
eere zijn om
id te houden,
k bereid ge-
oor Kootwijk
n. Kootwijk
oord bij ons
ten en ver-

er.
Voorzitter.
gmeester.

Secretaris.
PER, Da. B.
onkas blijven
cholen giten

leit.

tr ons zoo'n
doch waarop
liefonds een
m antwoord
lijk, dat de
t dit nadeel
te nemen.
den en het
maal in de
ven uit om
laatste jaar.

woord van
enkele giften
eleurstelling
van dank
Toch is het
vergelijking
at staan van
ening te kort
het bedrag
dig hebben
en dan nog
uitgaven te

zich mogen
th opgewekt
gave te zen-
re heeft om
geschenken
te menigen
ten goede
een vrucht
ol! En zou-
magheid en
g, dit kan

ARTOG.
asche vrien-
prijen tot het
ermeeerden
van de Stui-
slechts een
r niet meer-
taak behulp-

,

en, Zilveren
ENINGEN.
net Duizend

rdam.

RT'S Gids.
Prijs f 0.90

Mr. W. H.
Prijs f 0.90.

ade druk.

De Stan-
—; 50 ex.

versiteit
or eene
e?"

houden ter
adering der
s op Gere-

antie,
f 0.50.

bbath.
tudie,
o.

DAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gesubscribeerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Intendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 9 Augustus 1891. N°. 711.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecties en enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

„Die het aan mij voleinden zal.”

Ik zal roepen tot God, den
Alverhooper, tot God, die het
aan mij voleinden zal.
(Ps. 57: 3.)

De valsche zielsstemming uit het Paradijs, met de daaruit voortgesproten zonde, werkt tot in den staat der bekeering na. Iets waarmee nu niet het droeve feit bedoeld wordt, dat de onzalige fontein der goddeloosheid ook in Gods kind nog telkens allerlei booze gedachten en woorden doet opborrelen en hem keer op keer in zonde doet vervallen. Hieraan toch ontkomen we niet vóór onzen dood. Dan eerst wordt met de scheiding van ziel en lichaam ook de wortel van die woekerplant van ons afgesneden, en door de genade, die God in het sterven voleindt, onze heiligmaking voltooid.

Neen, dit hebben we op het oog, dat de zonde in de bekeering zelve insluit, haar wezen poogt te vervalschen, en zoodoende haar doorwerking in den weg staat en tegenhoudt.

In het Paradijs scheen het den mensch toe, dat hij zijn lot wel in eigen hand kon nemen. Hij begreep zeer wel, dat zijn lot af zou hangen van den staat zijner ziel; en bedoelde daarom, dat hij uitnemend goed meester van den toestand zijner eigen ziel kon zijn; niet om die ziel slecht, neen, veelmeer, naar hij zich inbeelde, om die rijker, heiliger en goddelijker te maken; en alzoo zijn lot voor eeuwig in eigen hand te hebben.

Satan had den mensch niet verlok, om slecht, om goddeloos, om een kind der helle te worden.

Dan toch had noch Eva noch Adam ooit toegegeven.

Neen, omgekeerd was zijn voorgeven en voorwenden, dat de mensch, zoo hij hem gehoor gaf, zich rijker en heerlijker zou ontwikkelen. Zelf de kloze tusschen goed en kwaad zou kennen, en alzoo Gode meer gelijkvormig, ja, Gode gelijk en als God zou worden.

Het *eritis sicuti Deus*, d. w. z. de verlokende belofte: „en gij zult als God zijn”, was niet de booze, brutale verleiding, om zich in den poel van zonde en gemeenheid te werpen.

Wel zou dit er van komen.

Wel zou dit er het noodzakelijk en noodlottig gevolg van zijn; maar Satan wachtte zich er wel voor, om dit mysterie der zonde en deze diepte van Satan te ontdekken.

Dan toch had hij moeten zeggen: En gij zult mij gelijk wezen.

Nu daarentegen riep hij: Gij zult wezen als God.

Juist hierin echter schuilt het gevaar voor

Gods kind, om ook in den staat en de doorwerking der bekeering deze zelfde paradijszonde te laten insluipen.

Dit zou niet zoo zijn, indien het kwaad in het paradijs een openbare toewijding aan zonde, gemeenheid en gruwelijkheid ware geweest. Dan toch zou Gods kind terstond gevoelen, dat alle toegeven aan slechtheid in onverzoonlijken strijd met zijn staat is; en, ook al viel hij en gleed hij uit, hij zou zich ergeren aan zijn eigen misdrijf en er boete voor doen, maar nooit dit kwaad als middel aangrijpen, om zijn bekeering door te zetten, of in dit kwaad een hulpmiddel zien ter heiligmaking.

Maar nu Satan riep: „Gij zult als God zijn”, nu staat dit anders.

Immers voor Gods kind is God en God alleen zijn hoog en heilig ideaal, zijn deel en eeuwig goed, en, niettegenstaande al zijn zwakheid en gebrek, blijft zijn teederat zielsverlangen, dien God steeds meer nabij te komen; wat hem van dien God scheidt te laten wegvallen; en meer en meer de merktekenen in zich te ontdekken, dat die God zijn Vader en hij van dien Vader in de hemelen een kind is; een kind niet slechts in naam, maar een kind in geest en waarheid, en dat deswege de trekken van gelijkheid met dien hemelschen Vader, zij het ook op nog zoo gebrekkige wijze, vertoont.

Zoo is er dan een roepen, een dringen in hem van den Heiligen Geest, om van Gods geslachte te wezen, het beeld zijns Gods te dragen, en een navolger Gods als een van zijn geliefde kinderen te zijn.

En op dit punt is het, dat Satan zijn giftige pijl richt.

Immers dat is het juist, wat ook hij in het paradijs had geroepen: „En gij zult als God wezen.”

Dit nu verleidt zoo vaak, ook in den weg der voortgezette bekeering zich in te beelden, dat wij, wel niet toen we nog zondaren waren, maar nu, na onze toebrenging tot den Heiland, onze ziel weer in onze eigen hand hebben.

Niet natuurlijk, alsof we daarbij buiten God rekenden. o, Neen, elk kind des Heeren zal veelmeer volstandig belijden, en het meenen, dat hij buiten genade, en alzoo buiten de rechtstreekse hulpe des Heeren niets vernag.

Om die hulpe en om die genade zal dan ook zijn gestadig gebed zijn, en voor wat hij ontving zal elken morgen en elken avond zijn rusteloze dankzegging opklommen.

In zooverre zondigt hij dus niet en komt in zijn hart geen goddeloosheid.

Maar hierin ligt voor hem het gladde punt, dat hij zich telkens weer inwerkt in de leugenachtige gedachte, alsof hij zelf, hij door zijn worstelen en strijden, hij door zijn beernaastigen en door zijn inspanning, hij door zijn zelfbeheersching en zelfverloochening, zijn eigen ziel in steeds heiliger staat had in te zetten, teneinde alzoo Gode

steeds meer gelijk te worden, en alsdan, na voleinding van het ontbrekende werk, zichzelf Gode rein voor te stellen.

Allen in Gods kracht, het is zoo, alles alleen door verkregen genade; maar zoo dan toch, dat hij het is, die met die kracht en met die genade de zaak tot stand brengt.

Nu ligt de verleiding tot dat valsche pogen daarom nog te meer voor de hand, omdat een kind van God wel terdege tot bidden niet alleen, maar ook tot waken en strijden, tot werken en beernaastigen, tot verloochening en zelfreiniging geroepen is.

De wedergeborene staat hierin heel anders dan de zondaar en de goddeloos.

Deze kan niets zaligmakends werken en moet in het werk der wedergeboorte volstrekt lijdelijk blijven. Hierbij van medewerking zijnerzijds te spreken, is kortweg ongerijmd.

Maar zoo staat het bij Gods kind niet. Hij is niet meer dood, hij leeft, en juist krachtens dat hem ingeplante leven tot machtige zelfwerkzaamheid geroepen.

Vandaar dat die breede reeks vermaningen in de Heilige Schrift, die tot Gods uitverkorenen na hun wedergeboorte uitgaan, om zich te bekeeren, hun zelfzaligheid met vreeze en beven te werken, den duivel te weerstaan, den goeden strijd te strijden, en sinner te vertragen in het beernaastigen.

Gods kind is geen dood creatuur, maar een in God levend wezen, en is dus, naar den aard van al wat leeft, tot levensuiting, tot actie, tot openbaring van levenskracht geroepen.

En op dat punt nu vat Satan hem.

Er moet werking van u uitgaan. Die werking moet er op gericht zijn, om den beelde Gods gelijkvormig te worden.

Had hij dan in den dijsken grond met zijn roepen in het Paradijs niet gelijk?

En daarop zegt Gods kind natuurlijk neen; maar nog onder dat zeggen, is hij, eer hij het merkt, in den strik gevangen, en poogt toch weer zelf het kleed zijner heiligheid af te weven, eer hij sterft.

En toch is het niet zoo moeilijk in te zien, waar hier de fout ligt, zoo we maar vast houden aan het woord der Schrift: *Het is God die het aan mij voleinden zal.*

Wie is de werker, die het doet? Zijt gij het, of is het de Heere? Of wel doet gij en de Heere het saam?

En op die vraag moet nu het misleide kind Gods, zoo hij oprechtelijk zijn toestand uit wil spreken, antwoorden: De Heere geeft er mij al de hulpmiddelen voor, maar ik doe het.

En daarin nu juist ligt het valsche van zijn standpunt, en welbezien een diepe goddeloosheid.

Hield toch de Heere op in hem de Werker van zijn genadestaat te zijn, zoo zou hij terstond in het eeuwig verderf terugvallen.

Neen hij wordt bewerkt, er wordt aan hem gewerkt, er wordt in hem gewerkt, en die dit doet, die het begon, het doorzet en het voleindt, is niemand anders dan de Heere onze God.

Maar gelijk nu bij een stoomwerktuig alle werking van den stoom uitgaat, en toch het werktuig zijn werking niet kan doen, tenzij ook elk rad op zichzelf zijn eigen omloop volbrengt, zoo ook is het hier.

God werkt door zijn wil op het rad van onzen wil, maar ook het rad van onzen wil moet zijn eigen omloop volbrengen.

Nu zal bij dat stoomwerktuig geen deskundige ooit zeggen, dat er twee werken, de stoom en het rad. Dat ware onzin, want het is de werking van den stoom, die op de werking van het rad inwerkt.

En zoo nu ook moogt ge nooit zeggen, dat de Heere werkt en dat gij bovendien moet werken; want elke werking uwerzijds is ondenkbaar, tenzij de werking Gods op uwen wil dien wil in werking bringe.

En daarom ligt al het geheim van een gezonde werking uwerzijds juist daarin, dat gij nooit naar God toe, maar altoos van God afreken.

Wie niet geloof, niet belijdt, niet gevoelt en ervaart, dat God in hem werkt, hoe zou die ooit zelf een voet verzetten kunnen?

Dit nu is het mysterie van het bidden. Niet om te vragen: „Heere, geef mij de hulpmiddelen en dan zal ik het voleinden”; maar wel: „Doe mij gelooven, doe mij beseffen, dat gij het voleindt, en dan zal ik, als uw kind, in uw werk zelf werken kunnen.”

KUYPER.

Voor Kootwijk.

Door Dr. J. H. HOUTSCHEM tot Kootwijk ontvangen:

Van H. A. M. te Utrecht. Uit dankbaarheid aan God, die mij uit mijne ziekte hersteld heeft, voor de scholen te Kootwijk en te Kootwijkerbroek f 40.

Totaal ontvangsten f 1161.96.

Officiële berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Het adres van den kerkeraad der Ned. Geref. Kerk te Middelburg is gedurende de vacature bij den broeder onderling A. H. CRUIJ, Seistraat, Middelburg.

De gecombineerde classisvergadering der Ned. Geref. kerken van Noord-Brabant en Limburg, zal gehouden worden D. V. op Dinsdag 18 Augustus a.s. ten 9.45 ure in de kerkkamer der Ned. Geref. kerk te Moerdijk.

J. VAN SPRANG,
Secretaris.

De Deputaten tot bevordering van de kerkelijke hereniging met de Christelijke Gereformeerden, brengen bij dezen ter kennis van de Nederduitsche Gereformeerde kerken, dat

de Kerkeraad der Christelijke Gereformeerde gemeente te Leeuwarden, d. d. 25 Juni 1891, het volgende schrijven hun heeft toegezonden:

»Eerwaarde Broeders,
»De Kerkeraad der Chr. Geref. gemeente te Leeuwarden heeft de eer ter uwer kennis te brengen,

»dat hij, daartoe gemachtigd door de Prov. Synode van Friesland, en namens deze, de Algemeene Synode der Chr. Geref. kerk bijeen-geroepen heeft tegen Dinsdag, den 18 Aug. e.k.

»Hij vertrouwt, dat Gij, door hiervan aan de Ned. Geref. kerken mededeeling te doen, wel zult willen medewerken tot vervulling van den wensch onzerzijds, dat ook uwerzijds des Heeren zegen afgesmeekt worde over voornoemde vergadering.

»Met de meeste hoogachting tekenen wij ons,

»Eerwaarde Broeders,

»De Kerkeraad der Chr. Geref. gemeente te Leeuwarden.

»namens denzelve,

J. VAN ANDEL, praes.

JOH. F. V. D. VEEN, secr.

Deputaten voornoemd, aan bovengenoemd verzoek gaarne voldoende, houden zich overtuigd, dat hunnerzijds wel geen opwekking noodig zal zijn, om de Nederd. Geref. kerken te dringen, aan den in dit schrijven uitgesproken wensch gehoor te geven. Ook de broederlijke verbonds is een door den Heere veroordend middel, om den zegen van de door Hem gewilde kerkelijke eenheid te bevorderen.

Deputaten voornoemd,
F. L. RUTGERS,
G. VAN GOOR,
A. KUYPER,
J. C. SIKKEL.

4 Augustus 1891.

Zondag 26 Juli 1891 was voor de Nederd. Geref. Kerk van Middelburg een gewichtige en tevens droevige dag.

Haar wettige en zeer geliefde herder en leeraar, de weleerw. heer Dr. P. J. W. Klaarhamer hield aan den avond van dien dag zijne afscheidsrede, ter opvolging zijner beroeping naar de kerk van Utrecht.

Het was juist vijf jaren geleden, dat Z.Eerw. den herderstaf alhier opnam.

Steeds mocht hij zich door 's Heeren genade als een getrouw bedienaar des Woords doen kennen. Velen kwamen onder zijne bediening tot licht, werden in het allerheiligst geloof opgebouwd of in hunnen staat bevestigd. Ook kwamen met deze kerk nog vele kerken in Zeeland tot reformatie, welke op zijn initiatief het juk der Haagsche reglementen van 1816 afwierpen. Van daar, dat de opkomst, steeds zeer bevredigend, dien avond zoo buitengewoon talrijk was, dat het kerkgebouw de hoorders nauwelijks kon bevatten. Daartoe uitgenoodigd, waren ook afgevaardigden uit Zusterkerken opgekomen.

Z.Eerw. handelde over 2 Thess. 2: 16 en 17. »En onze Heere Jezus Christus zelf en onze God en Vader, die ons heeft liefgehad, en gegeven heeft eene eeuwige vertroosting en goede hoop in genade, veruuste uw harten, en versterkte u in alle goed woord en werk.”

Den indruk, door deze rede tweegebracht, laat zich niet beschrijven. Z.Eerw. sprak als altijd bezielend, arbeide krachtig opdat Christus eene gestalte in de gemeente mocht verkrijgen, spreker zelf mocht wegvallen en slechts aangemerkt worden als dienstknecht.

E Voto Dordraceno.

De intekening op E VOTO DORDRACENO (de volledige toelichting op den Heidelbergischen Catechismus) door Dr. A. KUYPER, als premie voor de abonneuten van de *Heraut*, blijft open-gesteld op de voorwaarden vermeld in het No. van 14 Juni j.l. en herhaald in de volgende nummers.

Iedere intekenaar heeft het recht een of twee exemplaren tot den halven handelsprijs, dus voor f 12 per exemplaar, te bestellen. Het eerste deel wordt D. V. in Augustus 1892 aan de intekenaars verzonden.

De Administrateur.

J. A. WORMSER.

Amsterdam, Juli 1891.

DE GAAY FORTMAN.

Spaansche voetvolk, in Gorkum gelegerd, ingenomen en verbrand werd, bij welke gelegenheid niet alleen de kerk maar ook het stadhuis met al zijn papieren en processtukken in vlammen is opgegaan.

MARTINUS SMETIUS.

Had het verbond der edelen in het begin van 1566 bij honderden belijders van de beginselen der Reformatie eenige hoop op conscientie vrijheid gewekt, die hoop was op het einde van datzelfde jaar weer in rook vervlogen. Vele edelen toonden zich wankelmoe-dig, toen zij begonnen te vreezen voor de hof-gunst. Meer dan dit had echter de beeldstorm kwaad bloed gezet bij de strenge Roomschen. De landvoogdes had alle moderatie laten varen en de verschillende onderstadhouders der Nederl. gewesten naar hun gebied terug gezonden, met den last, niet alleen den paapschen godsdienst te handhaven maar ook de Gereformeerden, Lutherischen en Doopgezinden te vuur en te zwaard in te roeien. Alom rookten weer de mitsaars, alom werden weer gedood die den Christen meer geboorzaam waren dan den Paus.

Onder de martelaren, die in die dagen werden ter dood gebracht, behoorde ook Martinus Smetius. Volgens zijne Roomsche tijdgenooten was hij een man van geringe afkomst. Welker hoedde hij het vee te Sledingen, van waar hij was. Als een jong man van groeten aanleg, werd hem de gelegenheid gegeven om te studeren en kwam, gered zijnde, in zijn geboorteplaats Sledingen als pastoor. Het behaagde echter den Heere hem de oogen te openen voor het licht van Gods Woord. Hij verliet het pseudom en werd predikant. In de gemeente te Antwerpen vervulde hij den dienst des Woords tot Nov. 1566. Toen werd hij door zijne kerk naar Mechelen gezonden. Daar toch was in Augustus 1566 bij openbare bekendmaking, de vrije godsdienstoefening aan Lutherischen en Gereformeerden geschonken, mits zij niet binnen de muren en het rechtsgebied der stad gehouden werd. Dit was bij de Gereformeerden aan geen doovmansoor gezegd. Dadelijk zochten zij niet ver van Mechelen een plek voor hunne samenkomsten, dat aan de gestelde voorwaarden voldeed. Zij vonden een weiland, tusschen twee huizen gelegen, het eene „het Kluischblok” genaamd en onder het rechtsgebied van Mechelen behoorende, het andere „de Zuiderzee” geheten en resorterende onder het rechtsgebied van Brabant. Daar nu predikte tot November

nu eens deze dan gene predikant. Smetius kwam daarop voor vast en vervulde den dienst des Woords tot den 2den Febr. 1567. Op een middag was hij nog nauwelijks begonnen het Evangelie te prediken toen een bende Spaansche soldaten onder aanvoering van den beruchten Spella (of Spelliten) op het weiland kwam en groote schrik verspreide onder de hoorders. Smetius echter behield zijne tegenwoordigheid van geest en riep: „Lieve broeders, weest gerust en houdt u stil; het is om mij te doen.” Hij had goed gezien. Terwijl hij van den predikstoel ging werd hij door eenige soldaten gegrepen en te paard vervoerd eerst naar het klooster Mintey en den volgende dag naar het kasteel Vilvoorde. Hier kreeg de gevangene dienaar des Woords bezoek van den karnielier monnik Pieter Lappus. Angerigen deze den martelaar niet kon overtuigen van zijne zoogenaamde ketterij waagde hij het toch zijnen naam te schandvlekken. Een zijner handlangers liet hij eenen brief schrijven, alsof die van Smetius was, waarin deze verklaarde zijne ketterijen te herroepen. Dezen brief gaf hij aan een zijner biechtelingen, die spoedig overal rondvertelede, dat de ketter Smetius zijne leer had verloochend. Toen dit Cornelis Spechs, den ouderling der Gereformeerde kerk te Mechelen ter oore kwam, zocht hij den herroepingsbrief in handen te krijgen. Dat gelukte. Doch nu bleek ook het bedrog, want het bekende handschrift van Smetius droeg hij niet.

Den 8en Februari werd Martinus door Spella en zijn bende weer op een paard gezet — zijne voeten onder den buik van het paard gebonden — en van Vilvoorde naar Walem gevoerd, waar zijne geleiders hem zonder vorm van proces opgingen aan een eikenboom. Zijne laatste woorden waren: „Almachtige Heere, vergeef het hun want zij weten niet wat zij doen.”

Martinus Smetius was een zeer geleerd man, een oudheidkundige, aan wien de geleerde wereld het geschrift „Inscriptiones antiquae” (oude opschriften) dankt, in 1588 door Justus Lipsius te Leiden uitgegeven. Men vertelt, dat de Spaansche kapitein het handschrift van dit werk bij Smetius vond, toen hij hem gevangen nam en het in Engeland verkocht, van waar het later naar Leiden kwam.

Deze Smetius was een der 4 pastoors onder Gent, die tegelijkertijd het pseudom verlieten en op een na allen hunne belijdenis met hun bloed bevestigden.